

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять

з навчальної дисципліни

«Економіка і фінанси підприємства»

для здобувачів вищої освіти

спеціальності «Менеджмент»

**освітньої програми підготовки «Менеджмент і адміністрування»
першого (бакалаврського) рівня**

Одеса – 2020

ББК – У29 (4Укр) я7

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою Радою ННІ БІТ

Протокол № __ від «__» _____ 2020 р.

Методичні вказівки розроблені д.е.н., проф. **Педько Іриною Анатоліївною** професором Одеської державної академії будівництва та архітектури відповідно до навчального плану.

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри «Економіка та підприємництво», протокол № __ від «__» _____ 2020 року, засіданні науково-методичної комісії ННІ БІТ, протокол № __ від «__» _____ 2020 року.

Рецензенти:

Методичні вказівки створено відповідно до програми підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Менеджмент» освітньої програми підготовки «Менеджмент і адміністрування» першого (бакалаврського) рівня з навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємства». Автором розроблено завдання до практичних занять для студентів

Відповідальний за випуск завідувач кафедрою економіки та підприємництва д.е.н., проф. Окландер Т.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Мета та завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі	5
2. Зміст дисципліни	7
2.1 Лекції – 24 години	7
2.2. План практичних занять – 24 год:	8
Практичне заняття 1	9
Практичне заняття 2	10
Практичне заняття 3	13
Практичне заняття 4	14
Практичне заняття 5	19
2.3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 1. Основи фінансів підприємств	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	10
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 3. Грошові надходження та видатки підприємств	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 4. Формування і розподіл прибутку підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 5. Оподаткування підприємств	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 6. Формування та використання оборотних активів підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 7. Нематеріальні активи підприємства	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Тема 8. Фінансове кредитування підприємств	Помилка! Закладку не визначено.
План	Помилка! Закладку не визначено.
Тестові завдання:	Помилка! Закладку не визначено.
Задачі	Помилка! Закладку не визначено.
Екзаменаційні питання з дисципліни «Фінанси підприємства»	29
ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ	31
Рейтингова система оцінювання на заліку	31
Розподіл балів та критерії оцінювання знань	32

ВСТУП

В сучасних умовах побудови актуальної моделі економіки дуже важливе значення має глибоке усвідомлення економічної природи і суті фінансів, їх об'єктивної необхідності і ролі в економічній системі держави.

Завдання курсу «Економіка і фінанси підприємств» полягає в тому, щоб показати, що без нормально функціонуючого механізму кругообігу грошових коштів підприємств неможливо забезпечити саморегулювання ринкової системи в цілому, дієвої мотивації праці, підвищення ефективності економіки.

Основною метою пропонованого курсу є фундаментальна підготовка студентів у галузі закономірностей управління економічними та фінансовими ресурсами підприємств у сучасних умовах розвитку економіки.

В даних методичних вказівках розкривається стислий зміст основних тем дисципліни: сутність економіки та фінансів підприємств, принципи організації і функції; сутність грошових коштів, канали їх надходження; організація грошових розрахунків за різноманітними формами; сутність фінансових результатів, їх види, порядок розрахунку та розподілу; сутність податків; сутність оборотних активів, порядок та джерела їх формування, питання нормування та ефективності використання; питання сутності, складу, зносу та амортизації основних фондів; кредитування підприємств. Ці питання входять до відповідних розділів діючої програми навчальної дисципліни, затвердженої вченою радою інституту бізнесу та інформаційних технологій.

Методичні вказівки є додатковим матеріалом для практичної та самостійної роботи, сприяють систематизації теоретичних знань, а також полегшенню оволодіння термінологією та основними інструментами економічно-фінансової науки послідовно наводяться питання до відповідних тем для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

1. Мета та завдання дисципліни, її місце в навчальному процесі.

1.1 Мета та завдання викладення дисципліни «Фінанси підприємств»

Метою дисципліни «Економіка і фінанси підприємств» є вивчення сукупності економічно-фінансових відносин як специфічної форми суспільних відносин, а також отримання студентами базових знань з питань теорії та практики економічно-фінансових відносин суб'єктів господарювання дисципліна передбачає вивчення студентами системи фінансово-кредитних відносин у взаємозв'язку з економічним механізмом функціонування виробництва в ринкових умовах. В ньому розкривається суть фінансово-економічних категорій, порядок визначення структури і обсягів грошових надходжень підприємств, формування і використання фінансових результатів. Знання фінансової науки дозволить глибше зрозуміти хід розвитку об'єктивних процесів у суспільстві, закономірності функціонування фінансового механізму, формування і використання фінансових ресурсів на розвиток економіки.

Завданнями, що мають бути вирішені в процесі вивчення дисципліни, є:

- з'ясування сутності фінансових ресурсів підприємств, методів і джерел їх формування, організації фінансової діяльності підприємств;
- набуття навичок здійснення розрахунків грошових надходжень, прибутку і його розподілу, впливу оподаткування та використання прибутку, визначення потреби в обігових коштах, джерел фінансування відтворення основних виробничих фондів;
- оволодіння методами оцінки фінансового стану.

В результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **знати**: суть економіки та фінансів, їх роль і функції; принципи побудови та основні ланки фінансово-кредитної системи; діючі положення про здійснення розрахункових операцій в готівковій та безготівковій формах; організацію фінансової роботи на підприємстві; систему платежів у державні та позабюджетні фонди; суть та функції податків, види податків, податкову систему України, порядок нарахування та сплати основних видів податків; технологію проведення фінансових розрахунків та визначання фінансових результатів у господарствах різних форм власності і господарювання; вимоги щодо руху виробничих фондів підприємства, фінансове планування і прогнозування.

Підготовлений фахівець повинен **вміти**:

- ✓ поєднувати специфіку галузі, форм власності підприємств, особливості виробничого процесу з кінцевими результатами фінансової діяльності;
- ✓ обґрунтовувати фінансові рішення і критерії оцінки їх ефективності;
- ✓ визначати потребу у короткострокових та довгострокових кредитах;

- ✓ оцінювати кредитоспроможність позичальника;
- ✓ визначати ефективність дивідендної політики підприємства;
- ✓ нараховувати дивіденди по акціях, проценти по облігаціях та проводити їх оподаткування;
- ✓ здійснювати оцінку вартості майна підприємства;
- ✓ відображати вартість фінансових інвестицій у звітності підприємства;
- ✓ проводити фінансове прогнозування та бюджетування на підприємстві.

1.2. Місце дисципліни в навчальному процесі:

Вивчення навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємств» пов'язано з вивченням іншими економічними дисциплінами, зокрема: економічна теорія, макроекономіка, мікроекономіка, гроші і кредит тощо.

Цей курс є основою (базою) для ряду спеціальних фінансових дисциплін, серед яких: страхування, фінансовий менеджмент та інші.

1.3. Рівень засвоєння матеріалу

Засвоєння матеріалу визначається технологією викладання курсу: освоєння лекційного матеріалу (ознайомчий рівень), виконання програмних завдань, семінари, консультування з викладачем (репродуктивний рівень), розв'язання конкретних ситуаційних завдань, дискусії в робочій групі, та, як наслідок, студентські презентації індивідуальних задач (креативний рівень).

1.3. Форми контролю знань та критерії оцінки

Контроль, оцінювання теоретичних знань та практичних навичок студентів протягом навчального семестру відбувається за результатами усних відповідей на практичних заняттях, під час виконання індивідуальних тестових та практичних задач, а також за результатом виконання курсової роботи. Остаточний контроль відбувається під час проведення заліку.

Під час контролю викладачем оцінюється те, як студент розуміє зміст навчальної дисципліни «Економіка і фінанси підприємств», його спроможність застосовувати отримані знання, науковий підхід до вирішення конкретних завдань, а також вміння систематизувати та чітко викладати теорію.

Робоча програма передбачає поетапний контроль знань:

1. **Поточний** контроль (40%). Студенти виконують навчальну програму з навчальної дисципліни, відвідують лекційні та практичні заняття, консультації викладача, формують наскрізний практикум з курсу (виконання тестових завдань, вирішення прикладних задач та самостійних завдань).

№	Градація поточного контролю:	Кількість балів
1.	Відвідування занять:	
	присутність на всіх лекційних заняттях	10
	присутність на всіх практичних заняттях	10
	відсутність на одному занятті	- 2
2.	Наскрізний практикум з тем курсу	20
	Разом	40

2. Підсумковий контроль (60%) є обов'язковим і включає в себе дві атестації знань на підставі проходження письмового тестування з тем курсу (модульні контрольні роботи). Максимальна кількість кожної атестації складає 30 балів (взагалі **60 балів**).

2. Зміст дисципліни

2.1 Лекції – 24 години

№ п/п	Найменування тем	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Економічні засади функціонування підприємства у сучасних умовах</p> <p>1. Теоретичні основи поняття «економіка». Види, основні питання та терміни. 2. Ресурси і проблеми вибору в економіці. 3. Предмет науки. 4. Методологічні засади та методи дослідження.</p>	2
2.	<p>Тема 2. Сутність і функції фінансів підприємства на сучасному етапі</p> <p>1. Поняття, сутність і місце фінансів підприємства у фінансовій системі. 2. Функції фінансів підприємства. 3. Список рекомендованої літератури: ця принципи організації фінансів підприємства. 4. Зміст і завдання управління фінансами на підприємстві.</p>	2
3.	<p>Тема 3. Формування фінансових ресурсів підприємства.</p> <p>1. Сутність фінансових ресурсів підприємства. 2. Склад фінансових ресурсів та джерела їх утворення. 3. Необхідність та сутність кредитування підприємств.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Сутність та види грошових розрахунків та грошових надходжень підприємств.</p> <p>1. Сутність та принципи грошових розрахунків підприємств. 2. Характеристика форм безготівкових розрахунків. 3. Здійснення розрахунково-касового обслуговування підприємств. 4. Платіжна дисципліна в управлінні фінансами. 5. Виручка від реалізації продукції та методика її визначення. 6. Ціноутворення на підприємстві. 7. Формування валового (чистого) доходу на підприємстві.</p>	4

5.	<p>Тема 5. Формування, розподіл і використання прибутку підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність прибутку підприємства та показники його вимірювання. 2. Формування прибутку підприємства. 3. Розподіл і використання прибутку підприємства. 4. Розрахунок прибутковості підприємства. 	2
6.	<p>Тема 6. Сутність оподаткування та основи податкової політики підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції податків. 2. Класифікація податків. 3. Податкова система і податкова політика України. 4. Характеристика основних податків податкової системи України. 	2
7.	<p>Тема 7. Фінансове забезпечення відтворення основних фондів підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та види основного капіталу підприємства. 2. Амортизація необігових активів та її використання. 3. Показники ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів. 4. Сутність, джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. 	2
8.	<p>Тема 8. Сутність, джерела формування та використання обігового капіталу на підприємстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та склад обігового капіталу. 2. Встановлення оптимальної потреби підприємства у виробничих запасах. 3. Джерела формування обігового капіталу. 4. Ефективність використання обігового капіталу. 	2
9.	<p>Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та необхідність оцінки фінансового стану підприємства. 2. Методи аналізу фінансового стану підприємства. 3. Показники фінансового стану підприємства. 	2
10.	<p>Тема 10. Фінансове планування на підприємстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, завдання і форми фінансового планування. 2. Складання і затвердження річного фінансового плану підприємства. 3. Оперативне фінансове планування. 	2
11.	<p>Тема 11. Банкрутство і фінансова санація підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття банкрутства та причини його виникнення. 2. Встановлення банкрутства підприємства. 3. Санація підприємства та джерела її забезпечення. 	2

2.2. План практичних занять – 24 год:

Практичне заняття 1

Тема 1. Методологія економіки і фінансів підприємств (2 години аудиторної роботи та 2 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Ознайомлення студентів з метою та завданнями курсу «Економіка і фінанси підприємств». Огляд навчальної та робочої програм курсу.
2. Закріплення теоретичних знань з теми «Економічні засади функціонування підприємства у сучасних умовах».

План:

1. Теоретичні основи поняття «економіка». Види, основні питання та терміни.
2. Ресурси і проблеми вибору в економіці.
3. Предмет науки.
4. Методологічні засади та методи дослідження.

Основні терміни і поняття:

Товар, економіка, потреби, ресурси, витрати, виробничі ресурси

Теми доповідей:

- 1) Особливості фінансової діяльності господарських товариств
- 2) У чому полягають сутність, необхідність і особливості здійснення фінансово-економічної діяльності підприємств України.
- 3) Навести перелік й обґрунтувати класифікаційні види підприємств в Україні.

Питання з теми:

1. Теоретичні основи поняття «економіка».
2. Кл\
3. асифікацію видів економіки.
4. Ресурси і проблеми вибору в економіці.
5. Методологія та метод дослідження економічних законів і закономірностей розвитку підприємств.
6. Елементи діалектичного методу у процесі наукового пізнання економічних явищ широко застосовують.

Список рекомендованої літератури:

1. Аранчий В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
2. Економіка підприємства: Підручник. В 2 т./ За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: Вид.-во «Хвиля-Прес», Донецьк, 1995. – 400 с.
3. Лазаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
4. Павловська О. В. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост.вивч. дисц./ О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2002. – 388 с.
5. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002 – 360 с.

Практичне заняття 2

Тема 2. Сутність і функції фінансів підприємства на сучасному етапі

(2 години аудиторної роботи та 2 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Досягти розуміння студентами сутності та змістового взаємозв'язку основних понять, що утворюють теоретичний фундамент фінансів підприємств.
2. Закріплення теоретичних знань з теми «Сутність, функції і організація фінансів підприємств».

План:

1. Сутність і місце фінансів підприємств у фінансовій системі.
2. Характеристика функцій фінансів підприємств.
3. Фінансові ресурси підприємств: зміст та джерела формування.
4. Фінансова діяльність та фінансова робота на підприємстві.

Основні терміни і поняття:

Фінанси підприємств, об'єктом фінансів підприємства, суб'єктом фінансів підприємства, функції фінансів підприємств, фінансовий менеджмент.

Теми доповідей:

1. Економічний зміст і організація фінансів підприємства сфери матеріального виробництва.
2. Особливості фінансування суб'єктів підприємництва різних форм організації бізнесу.

Питання з теми:

1. Визначте сутність фінансів підприємства.
2. Чи є різниця між фінансовими і грошовими відносинами?
3. Які функції виконують фінанси підприємства і в чому їх особливості?
4. Ознаки фінанси підприємства з теоретичного погляду мають наступні.
5. Принципи організації фінансів підприємства.
6. Зміст і завдання управління фінансами на підприємстві

Тестові завдання:

1. Фінанси підприємства – це:

- 1) грошові кошти;
- 2) кредитні ресурси;
- 3) економічні відносини у грошовій формі, які виявляються в процесі руху вартості;
- 4) грошові фонди підприємства;
- 5) всі відповіді вірні.

2. До складу власних джерел формування фінансових ресурсів належать:

- 1) статутний фонд;
- 2) цільові внески юридичних та фізичних осіб;
- 3) короткострокові банківські кредити;
- 4) бюджетні субсидії;
- 5) страхові відшкодування.

3. До складу залучених джерел формування фінансових ресурсів підприємств не належать:

- 1) кредиторська заборгованість;
- 2) довгострокові кредити банку;
- 3) кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;
- 4) амортизаційні відрахування;
- 5) немає правильної відповіді.

4. Основний орієнтир для підприємства, що діє в умовах ринку, - це

- 1) максимізація грошових коштів;
- 2) максимізація прибутку;
- 3) максимізація обсягів виробництва;
- 4) підвищення рентабельності;
- 5) немає правильної відповіді.

5. До об'єктів фінансового управління не належать:

- 1) фінансові ресурси підприємства;
- 2) фінансові відношення з іншими підприємствами;
- 3) товарний обіг;
- 4) грошовий обіг;
- 5) немає правильної відповіді.

6. Фінанси підприємства виконують наступні функції:

- 1) формування, розподіл;
- 2) формування, розподіл, використання;
- 3) розподіл, контроль;
- 4) розподіл, використання, формування, контроль;
- 5) розподіл, використання, контроль.

7. Фінансовий механізм підприємства – це:

- 1) система використання різних форм та методів фінансового забезпечення функціонування підприємства;
- 2) контроль за ефективним, цільовим розподілом и використанням фінансових ресурсів;
- 3) діагностика фінансового стану суб'єкту господарювання та визначення його платоспроможності;
- 4) система управління фінансами, яка включає організацію взаємодії фінансових відношень і грошових фондів з метою оптимізації їхнього впливу на результати діяльності підприємства;
- 5) система здійснення платежів по фінансовим операціям.

8. Фінансовими важелями реалізації фінансового механізму підприємств є:

- 1) нормативно-законодавча база;
- 2) податки, акціонерні вкладення, інвестиції, форма розрахунків, валютні курси;
- 3) прогнозування, планування, інвестування, кредитування, оподаткування;
- 4) статистичні дані, звітна інформація підприємства, методичні вказівки;
- 5) установчі документи юридичної особи.

9. Які фінансові відношення характеризують склад фінансів підприємств:

- 1) грошові відношення між підприємствами і державою;
- 2) грошові відношення між підприємствами і населенням;
- 3) грошові відношення між підприємствами і робітниками;

4) грошові відношення між підприємствами.

Список рекомендованої літератури:

1. Аранчий В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
2. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства / Л. М. Дідик. // Економічний вісник НГУ. – 2011. – №2. – С. 92 – 100.
3. Лазаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
4. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002 – 360 с.

Практичне заняття 3

Тема 3. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

(2 години аудиторної роботи та 2 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Досягти розуміння студентами сутності формування фінансових ресурсів підприємства та необхідності кредитування.
2. Закріплення теоретичних знань з теми «Формування фінансових ресурсів підприємства».

План:

1. Кредитування підприємств
2. Необхідність та сутність кредитування підприємств
3. Банківське кредитування підприємств
4. Небанківське кредитування підприємств

Основні терміни і поняття:

Фінансові ресурси підприємства, ресурси виробництва, кредит.

Теми доповідей:

1. Фінансові ресурси підприємств: зміст та джерела формування.
2. Фінансова діяльність та фінансова робота на підприємстві.
3. Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Методичні підходи до оцінки ефекту фінансового важеля та середньозваженої вартості капіталу підприємства.
4. Методичні інструменти аналізу капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи.
5. Планування обсягу і структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи.

Питання з теми:

1. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства.
2. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в процесі формування його капіталу.
3. Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з позицій різних підходів та принципи його формування. Класифікація капіталу підприємства.
4. Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.
5. Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.
6. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського і небанківського кредитування підприємства.

Список рекомендованої літератури:

1. Аранчий В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
2. Лазаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
3. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002 – 360 с.

Практичне заняття 4

Тема 4. Види грошових розрахунків та грошових надходжень підприємств (2 години аудиторної роботи та 2 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Досягти розуміння студентами сутності та принципів грошових розрахунків.
2. Закріплення теоретичних знань з теми «Сутність та види грошових розрахунків та грошових надходжень підприємств».

План:

1. Сутність та принципи грошових розрахунків підприємств.
2. Характеристика форм безготівкових розрахунків.
3. Здійснення розрахунково-касового обслуговування підприємств.
4. Платіжна дисципліна в управлінні фінансами.
5. Виручка від реалізації продукції та методика її визначення.
6. Ціноутворення на підприємстві.
7. Формування валового (чистого) доходу на підприємстві.

Основні терміни і поняття:

Готівкові та безготівкові розрахунки, розрахунки за товарними та нетоварними операціями, види цінних паперів, платіжна дисципліна, санкції, ціна, .

Теми доповідей:

1. Види грошових розрахунків на підприємстві та їх організація.
2. Порядок відкриття банківських рахунків.
3. Характеристика розрахункових документів.
4. Розрахунково-платіжна дисципліна.

Практичні завдання

Завдання № 1

Розрахувати обсяг виручки від реалізації продукції за оптовими цінами (з ПДВ) за такими даними:

Назва виробів	Залишки на початок року, шт.	Очікуваний обсяг товарної	Залишки на кінець року, шт.	Собівартість одиниці продукції, грн	Рентабельність продукції,
А	120	1700	100	250	10
Б	170	2000	80	290	17
В	250	3000	190	350	15

Завдання № 2

Визначити величину валового і чистого доходів підприємства за податковим обліком за такими даними:

- Виручка від реалізації продукції без ПДВ 1200 тис. грн.
- Матеріальні витрати на виготовлення продукції 690 тис. грн.
- Амортизаційні відрахування у складі собівартості реалізованої продукції 90 тис. грн
- Витрати на заробітну плату 120 тис. грн.

Завдання № 3

Визначити оптову ціну виробу, відпускну ціну з акцизним збором без ПДВ, суму акцизного збору для сплати в бюджет, вільну відпускну ціну підакцизного виробу з податком на додану вартість, виручку від реалізації товару та рентабельність виробу за такими даними:

• Собівартість підакцизного виробу	380 грн.
• Прибуток	80 грн.
• Ставка акцизного збору	12%
• Ставка податку на додану вартість	20 %
• Кількість реалізованих виробів	700 шт.

Тести для самоконтролю

1. Грошові кошти підприємств – це:

- 1) фінансові ресурси, які знаходяться на підприємстві;
- 2) засоби у вигляді грошей, які знаходяться в касі і на рахунках підприємства;
- 3) вартість відпущеної покупцеві продукції.

2. За чим розпорядженням здійснюється витрачання грошових коштів підприємства:

- 1) установи банку;
- 2) керівника підприємства;
- 3) вищого органу управління.

3. Знайдіть правильну відповідь у такій ситуації: підприємство з виручки, що надійшла до каси (за наявності заборгованості за платежем до бюджету), зробило такі операції:

- 1) виплатило заборгованість по заробітній платі робітникам підприємства;
- 2) здало виручку, що поступила на поточний рахунок, у банк;
- 3) сплатило за товар, що придбало в постачальника.

4. В якому порядку банк, за наявності достатнього залишку грошей на поточному рахунку підприємства, буде оплачувати такі платіжні документи, що надійшли одночасно в банк:

- 1) документи на оплату податків і платежів до бюджету;
- 2) документи, що оформлені на основі рішення суду;
- 3) документи на оплату товарно-матеріальних цінностей.

5. Скільки поточних рахунків і в яких установах банку має право відкривати підприємство:

- 1) один рахунок в одній установі банку;
- 2) два рахунки в одній установі банку;
- 3) декілька рахунків в різних установах банку.

6. Хто має право закрити поточний рахунок підприємства:

- 1) податковий орган своїм розпорядженням;
- 2) підприємство – власник рахунку за своєю заявою;
- 3) вищий орган своїм рішенням;
- 4) судові органи своїм рішенням.

7. Які з перерахованих нижче розрахунків є товарними, а які – нетоварними:

- 1) розрахунки підприємства з бюджетом;

- 2) розрахунки за виконані будівельно-монтажні роботи;
- 3) розрахунки з кредитними установами по поверненню позики і сплаті відсотків за неї;
- 4) розрахунки за придбані електродвигуни.

8. Які з перерахованих нижче розрахунків є готівковими, а які – безготівковими:

- 1) розрахунки по оплаті праці робітникам з каси підприємства;
- 2) розрахунки по оплаті товарів через установи банків;
- 3) розрахунки по оплаті товарів з каси підприємства;
- 4) розрахунки по оплаті послуг через установи банків.

9. Платіжне доручення – це:

- 1) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника оплати відповідної суми;
- 2) письмове доручення власника рахунку перерахувати вказану в ньому суму зі свого рахунку на рахунок отримувача коштів;
- 3) комбінований документ, який вміщує вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника.

10. Платіжна вимога-доручення – це:

- 1) письмове доручення власника рахунку перерахувати вказану в цьому суму зі свого рахунку на рахунок отримувача грошей;
- 2) комбінований документ, який вміщує вимогу постачальника (отримувача грошей) і доручення платника про перерахування відповідної суми коштів;
- 3) письмове зобов'язання встановленої форми, яке дає право його власнику вимагати оплати відповідної суми у встановлений строк;

11. Акредитивна форма розрахунків – це:

- 1) форма розрахунків, яка містить доручення однієї кредитної установи другій здійснити оплату товарів, послуг за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- 2) форма розрахунків, по яких банк-емітент за дорученням свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- 3) немає правильної відповіді.

12. Відзивний акредитив – це:

- 1) акредитив, який можна змінити чи анулювати без попередньої згоди постачальника;
- 2) акредитив, який може бути змінений чи анульований тільки за наявності згоди постачальника;
- 3) акредитив, оплата за яким гарантується банком.

13. Без відзивний акредитив – це:

- 1) акредитив, за яким попередньо депонуються кошти на окремий рахунок;
- 2) акредитив, який може бути змінений або анульований банком зі згоди постачальника;
- 3) акредитив, оплата за яким гарантується банком.

14. Вексельна форма розрахунків – це:

- 1) розрахунки між постачальником товарів (послуг) і платником з відстрочкою платежу на основі спеціального документу;
- 2) письмове зобов'язання боржника сплатити відповідну суму грошових коштів

своєму кредитору у встановлений строк;

3) письмове розпорядження власника рахунку установи банку перерахувати відповідну суму грошових коштів з свого рахунку на рахунок отримувача грошей.

15. Доходи підприємства формуються за рахунок:

- 1) виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг);
- 2) виторгу від реалізації основних фондів, матеріальних і нематеріальних активів (інша реалізація) і позареалізаційних доходів;
- 3) усього названого разом.

16. Основним джерелом доходу, за рахунок якого покриваються поточні витрати підприємства і формується прибуток, є:

- 1) виторг від реалізації продукції (робіт, послуг);
- 2) інша реалізація;
- 2) позареалізаційні доходи.

17. До факторів росту виторгу від реалізації продукції відносять:

- 1) обсяг виробництва і реалізації продукції, її собівартість, час реалізації продукції (особливо сезонної), якість;
- 2) обсяг виробництва і реалізації продукції, її ціну, час реалізації продукції (особливо сезонної), якість;
- 3) обсяг виробництва і реалізації продукції і її ціну.

18. Виторг від реалізації продукції (робіт, послуг) являє собою:

- 1) суму коштів на розрахунковому рахунку компанії;
- 2) суму коштів на розрахунковому, валютному й іншому рахунках компанії;
- 3) суму коштів, що надійшли на розрахунковий, валютний і інший рахунки компанії за відвантажену продукцію, виконані роботи і зроблені послуги.

19. Метод прямого розрахунку виторгу від реалізації полягає у тому, що:

- 1) по кожнім виробі окремо підраховується обсяг реалізації у відпускних цінах, і складаються результати;
- 2) вона (виторг від реалізації) планується виходячи з загального обсягу випуску товарної продукції в планованому періоді у відпускних цінах;
- 3) вона (виторг від реалізації) планується виходячи з загального обсягу випуску товарної продукції в планованому періоді у відпускних цінах і загальній сумі вхідних і вихідних залишків.

20. При розрахунку планової суми виторгу від реалізації продукції (В) використовується формула:

- 1) $V = Z_n + T + Z_k$;
- 2) $V = Z_n + T - Z_k$;
- 3) $V = Z_n - T + Z_k$.

Де Z_n (O_k) – залишок готової продукції на складі й у відвантаженні на початок (відповідно кінець) планового року;

T – товарний випуск продукції в планованому році.

21. Виторг від реалізації розподіляється в наступній черговості:

- 1) з неї віднімаються непрямі податки в тім же порядку, у якому вони включалися у відпускну ціну товарів, потім покриваються поточні витрати фірми; частина, що залишилася – прибуток від реалізації;

2) з неї віднімаються непрямі податки в порядку зворотному тому, у якому вони включалися у відпускну ціну товарів, потім покриваються поточні витрати фірми; частина, що залишилася – прибуток від реалізації;

3) покриваються поточні витрати фірми, з неї віднімаються непрямі податки в порядку зворотному тому, у якому вони включалися у відпускну ціну товарів, частина, що залишилася – прибуток від реалізації.

22. З прибутку від реалізації не сплачується в бюджет:

- 1) податок на нерухомість;
- 2) екологічний податок;
- 3) податок на прибуток.

23. Оперативний план реалізації продукції складається на основі:

- 1) договорів з покупцями;
- 2) оперативного плану відвантаження продукції;
- 3) оперативного плану виробництва продукції і оперативного плану відвантаження продукції.

24. Для зниження ризику збитків у наслідок ненадходження виторгу від реалізації продукції з вини покупців по можливості впливає:

- 1) вимагати передоплату продукції, що поставляється, або використовувати акредитивну форму розрахунків;
- 2) залякувати покупців своїми зв'язками в кримінальному світі;
- 3) самим завжди попередньо робити платежі постачальникам і підрядчикам.

25. Основою ціни продукції (робіт, послуг) є:

- 1) прибуток;
- 2) собівартість продукції;
- 3) непрямі податки.

Список рекомендованої літератури:

1. Аранчий В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
2. Лазаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
3. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002 – 360 с.

Практичне заняття 5

Тема 5. Формування та розподіл прибутку підприємства (2 години аудиторної роботи та 4 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Закріплення теоретичних знань з теми «Формування, розподіл і використання прибутку підприємства».
2. Оволодіти навичками аналізу факторів формування прибутку, розрахунку суми чистого прибутку на підприємстві та визначення потреб у фінансових ресурсах на наступний період

План:

1. Грошові надходження підприємств.
2. Фактори формування прибутку.
3. Алгоритм формування суми прибутку підприємства.
4. Розподіл і використання чистого прибутку.

Основні терміни і поняття:

Грошові надходження, дохід, витрати, собівартість, валовий прибуток, прибуток від звичайної діяльності, прибуток до оподаткування, чистий прибуток, розподілений прибуток, нерозподілений прибуток, ціноутворення, розподіл чистого прибутку, використання прибутку.

Теми доповідей:

1. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.
2. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.
3. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.
4. Використання чистого прибутку підприємства.

Практичні завдання

Завдання № 1

Визначити загальний (балансовий) прибуток, чистий прибуток і розподілити його, рентабельність реалізованої продукції за такими даними:

- Виручка від реалізації продукції за оптовими цінами (з ПДВ) 1860 тис. грн.
- Собівартість реалізованої продукції 1100 тис. грн.
- Прибуток від позареалізаційних операцій 85 тис. грн.
- Прибуток від фінансово-інвестиційних операцій 54 тис. грн.
- Збитки від надзвичайних ситуацій 18 тис. грн.
- Витрати на збут 16 тис. грн.
- Податки на прибуток 25%

Відрахування від чистого прибутку:

- На виплату засновникам 25%
- В резервний фонд 15%
- Інші виплати 60%

Завдання № 2

Визначити балансний прибуток, загальну рентабельність, за такими даними:

- Вартість товарної продукції у звітному періоді 1200 тис. грн.
- Залишки товарної продукції на початок звітнього періоду 150 тис. грн.

- Залишки товарної продукції на кінець звітного періоду 85 тис. грн.
- Собівартість реалізованої продукції 940 тис. грн.
- Ліквідаційна вартість фізично і морально зношеного обладнання 45 тис. грн.
- Залишкова вартість обладнання 30 тис. грн.
- Надходження боргів, списаних раніше як безнадійні 18 тис. грн.
- Збитки від пожежі 14 тис. грн.
- Середньорічна вартість основних виробничих фондів 850 тис. грн.
- Середньорічна вартість оборотних коштів 280 тис. грн.

Завдання № 3

Розрахувати прибуток на основі показника витрат на 1 грн. продукції за такими даними:

- Обсяг реалізації продукції в оптових цінах у базовому періоді 320 тис. грн.
- Повна собівартість продукції 260 тис. грн.
- Планується зниження витрат на 1 грн продукції,
що буде реалізована на 0,04 грн.
- Обсяг реалізації продукції в плановому періоді в оптових цінах 365 тис. грн.

Завдання № 4

Визначити приріст рентабельності від зниження собівартості продукції і зміни середньорічної вартості основних виробничих фондів, якщо в базисному році маємо такі дані:

Назва виробу	Річний обсяг виробництва, шт.	Оптова ціна, тис. грн	Собівартість, тис. грн
А	850	0,8	0,6
Б	1240	0,75	0,69

- Середньорічна вартість основних виробничих фондів 1100 тис. грн.
 - Середньорічна вартість оборотних коштів 380 тис. грн.
- У звітному періоді собівартість одиниці продукції становить з виробу:
- А 0,59 тис. грн.
 - Б 0,67 тис. грн.
 - Введено основних виробничих фондів у травні на 90 тис. грн.
 - Вибуло основних виробничих фондів у вересні на 50 тис. грн.

Завдання № 5

Розрахувати прибуток від продажу товарної продукції по даним таблиці.

№ п/п	Види продукції	Товарний випуск продукції, план. тис. грн.	Вартість за 1 т продукції за вычетом НДС, грн./тис.	Планова собівартість 1 т продукції, грн.	Товарний випуск продукції по плану, тис./грн.		Прибуток, тис./грн.
					у цінах продажу	по повній собівартості	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Зрівняна продукція:						
	1. Продукція «А»	1475	3780	3460			
	2. «Б»	1500	3855	3565			
	3. «В»	1450	3940	3570			
	4. «Г»	1400	3675	3355			
	5. «Д»	1350	3860	3475			
	Всього						
2	Незрівняна продукція:						
	1. «Е»	1200	3570	3185			
	2. «Ж»	1210	3650	3350			
	Всього						
3	Залишки готової продукції на початок року				160,0	130,0	
4	Залишки готової продукції на кінець року				140,0	120,0	
5	Всього від продажу товарної продукції						

Тести для самоконтролю

1. Фінансові результати діяльності підприємства.

- 1) об'єм (сума) грошових коштів, отриманих підприємством за відповідний звітний період;
- 2) різниця між валовим доходом (виручкою) підприємства і його затратами, пов'язаними з отриманням цього доходу;
- 3) економічний висновок виробничо-фінансової діяльності підприємства в вартісній формі.

2. Прибуток підприємства – це:

- 1) сума чистого доходу підприємства;
- 2) частина чистого доходу підприємства;
- 3) різниця між чистим доходом підприємства і його затратами на отримання цього доходу.

3. Назвіть складові, необхідні для розрахунку валового прибутку:

- 1) виручка від реалізації оборотних активів;
- 2) виручка від реалізації продукції послуг;
- 3) доход від участі в капіталі;
- 4) відсотки, одержані за облігаціями;
- 5) собівартість реалізованої продукції і послуги;
- 6) податок на прибуток;
- 7) податок на додану вартість;
- 8) акцизний збір;
- 9) собівартість реалізованих оборотних активів.

4. Загальний прибуток підприємства – це:

- 1) валовий прибуток;
- 2) прибуток від операційної діяльності;
- 3) прибуток від звичайної діяльності;
- 4) прибуток від операційної діяльності та фінансових операцій;
- 5) прибуток від операційної діяльності, фінансових операцій та надзвичайних подій;
- 6) прибуток від звичайної діяльності та надзвичайних подій.

5. Чистий прибуток підприємства – це:

- 1) валовий прибуток;
- 2) прибуток від звичайної діяльності, скоригований на суму доходів і витрат від надзвичайних подій;
- 3) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і виплати дивідендів;
- 4) прибуток, що залишився у підприємства після сплати податку на прибуток і поповнення статутного фонду.

6. Назвіть напрямки можливого розподілу чистого прибутку підприємства:

- 1) сплата податків на прибуток та за ресурси (землю, транспорт);
- 2) сплата податку на прибуток;
- 3) поповнення уставного фонду підприємства;
- 4) формування фонду розвитку підприємства;

- 5) формування резервного фонду підприємства;
- 6) виплата матеріального заохочення робітникам;
- 7) виплата дивідендів.

7. Рентабельність – це:

- 1) відносний або абсолютний показник ефективності виробництва, використання фондів;
- 2) показник, який характеризує рівень прибутковості (окупність) відповідних затрат, використання фондів;
- 3) показник, який характеризує абсолютну суму прибутку, отриманого підприємством за звітний період.

8. Назвіть показники, які необхідні для обчислення рентабельності виробництва:

- 1) загальний прибуток підприємства;
- 2) чистий прибуток підприємства;
- 3) прибуток від реалізації продукції та послуг;
- 4) собівартість всієї виробленої продукції і послуг;
- 5) собівартість реалізованої продукції і послуг;
- 6) вартість основних засобів і оборотних активів;
- 7) загальна сума активів підприємства.

Список рекомендованої літератури:

4. Аранчий В.І. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Лазаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни. – К.: Знання-Прес, 2004. – 291 с.
6. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002 – 360 с.

Практичне заняття 6

Тема 6. Оподаткування діяльності підприємств

(2 години аудиторної роботи та 4 години самостійної роботи)

Навчальна мета заняття:

1. Закріплення теоретичних знань з теми «Сутність оподаткування та основи податкової політики підприємства».
2. Зрозуміти особливості стягнення податків з підприємств за різними системами оподаткування, а також сутність податкового аспекту відносин між постачальником, замовником послуг та державою.

План:

1. Зміст, завдання та функції податкової системи держави.
2. Види систем оподаткування діяльності підприємства.
3. Вплив глобалізації на систему оподаткування України.
4. Світовий досвід оподаткування підприємств.

Основні терміни і поняття:

Податкова система, система оподаткування, прямі податки, непрямі податки, податок на додану вартість, єдиний податок, податок на прибуток підприємств, акцизний збір, податок мито, місцеві податки та збори, єдиний соціальний внесок.

Теми доповідей:

1. Історичний розвиток оподаткування. Соціально-економічний зміст та функції податків.
2. Елементи системи оподаткування.
3. Класифікація податків.
4. Податкова політика держави та основні принципи її формування

Практичні завдання

Завдання № 1

Визначити відпускну ціну товару, якщо відомо:

Договірна ціна виробу	100 грн.
Виріб є підакцизним.	250 тис. грн.
▪ Доходи від операцій з цінними паперами	30 тис. грн.
▪ Доходи від здійснення операцій лізингу	14 тис. грн.
▪ Доходи, які за своїм змістом підлягають виключенню зі складу валових доходів з метою уникнення подвійного оподаткування	25 тис. грн.
▪ Валові витрати	170 тис. грн.
▪ Амортизаційні відрахування	39 тис. грн.
▪ Ставка податку на прибуток підприємства	25 %

Завдання № 3

Визначити відпускну ціну підакцизного виробу, суму акцизного збору для сплати до бюджету, податок на додану вартість, виручку від реалізації підакцизного товару з ПДВ, рентабельність ви робу за такими даними:

▪ Собівартість підакцизного виробу	170 грн.
▪ Прибуток	30 грн.
▪ Ставка акцизного збору	10 %
▪ Ставка ПДВ	20%

Завдання № 4

Визначити митну вартість підакцизного товару з податками і зборами та суму акцизного збору для сплати до бюджету за такими даними:

• Митна вартість товару	520 грн.
• Митні та комісійні збори	54 грн.
• Ставка ввізного мита	20 %
• Ставка акцизного збору	12%

Завдання № 5

Визначити суму збору на обов'язкове соціальне страхування, відрахування на страхування у зв'язку з безробіттям та до Державного пенсійного фонду, якщо витрати на основну заробітну плату підприємства склали 120 тис. грн, на додаткову – 80 тис. грн.

Завдання № 6

Визначити суму збору за спеціальне використання водних ресурсів підприємством за такими даними:

Встановлений ліміт використання водних ресурсів	2000 м ³
Обсяг фактично використаної води	3650 м ³
Норматив збору з поверхневих водних об'єктів	8,5 коп./м ³

Завдання № 7

Визначити вільну відпускну ціну продукції підприємства (з ПДВ), а також суму ПДВ, що має сплатити підприємство до бюджету за такими даними:

• Витрати підприємства на сировину та матеріали (з ПДВ)	540 тис. грн.
• Інші витрати на виробництво продукції	310 тис. грн.
• Рентабельність виробництва	18 %
• Ставка ПДВ	20%

Тести для самоконтролю

1. Що, на вашу думку, найбільш повно розкриває сутність податків:

- 1) податки – це методи вилучення частини доходу платників в бюджети різних рівнів;
- 2) податки – це обов'язкові внески (платежі) в бюджети різних рівнів, які здійснюють платники в порядку і на умовах, встановлених відповідними законодавчими актами держави;
- 3) податки – це економічний важіль, який регулює взаємовідносини юридичних і фізичних осіб з державою.

2. Які податки називаються непрямими:

- 1) податки, які безпосередньо встановлюються їх платникам, розраховуються і сплачуються з доходів самих платників;
- 2) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари і послуги, а перераховуються в бюджет продавцями відповідних товарів і послуг;
- 3) інші види податків.

3. Які податки називаються прямими:

- 1) податки, які сплачуються покупцями в цінах на товари і послуги, а перераховуються в бюджет продавцями відповідних товарів і послуг;
- 2) податки, що встановлюються на майно і доходи безпосередньо платникам і

сплачуються ними з власних доходів;

- 3) інші види податків.

4. Назвіть джерела сплати непрямих податків:

- 1) виручка (доход) підприємства;
- 2) загальний (підсумковий) прибуток;
- 3) чистий прибуток підприємства;
- 4) інше джерело.

5. Назвіть джерела сплати таких прямих податків:

- 1) податку на прибуток підприємства;
- 2) податку на майно підприємства (на землю, на транспорт);
- 3) податку на доходи юридичних осіб.

6. Дайте визначення таких понять:

- 1) платник податків – це ...
- 2) об'єкт оподаткування – це ...
- 3) податкова ставка – це ...
- 4) податковий період – це ...

7. У чому полягає сутність податку на додану вартість (ПДВ):

- 1) ПДВ – це податок, який нараховується на прибуток підприємства;
- 2) ПДВ – це податок, який нараховується у вигляді надбавки до товарів та послуг, що продаються;
- 3) ПДВ – це податок, який нараховується з доходів покупців товарів і послуг.

8. Які операції (обороти) по продажу товарів і послуг є об'єктом оподаткування

ПДВ:

- 1) операції (обороти) по продажу товарів власного виробництва і придбаних;
- 2) операції (обороти) по передачі товарів без оплати їх вартості в обмін на інші товари;
- 3) операції (обороти) по продажу цінних паперів, випущених підприємством;
- 4) операції (обороти) по передачі майна в заставу кредиту;
- 5) операції (обороти) по передачі основних фондів у вигляді внеску в статутний фонд юридичних осіб;
- 6) операції по ввезенню (пересиланню) товарів на територію України для їх подальшого використання.

9. Назвіть об'єкт оподаткування для обчислення ПДВ:

- 1) собівартість випущеної продукції;
- 2) вартість продукції в оптових цінах, відвантаженої покупцям;
- 3) відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір;
- 4) відпускна ціна відвантаженої продукції, включаючи акцизний збір і ПДВ.

10. Знайдіть правильне визначення сутності терміна „податкове зобов'язання”:

- 1) податкове зобов'язання – це сума ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету;
- 2) податкове зобов'язання – це ПДВ, нарахований платником податку і включений продавцем товарів, послуг до їх ціни;
- 3) податкове зобов'язання – це сума ПДВ, сплачена покупцем товарів і послуг в їх цінах.

11. Знайдіть правильне визначення сутності терміна „податковий кредит”:

- 1) податковий кредит – це сума ПДВ, яка підлягає сплаті в бюджет;
- 2) податковий кредит – це сума ПДВ, на яку його платник має право зменшити податкове зобов'язання;
- 3) податковий кредит – це сума ПДВ, сплачена платником цього податку в складі ціни придбаних товарів і послуг, використаних в процесі виробництва і що відносяться до складу валових затрат підприємства.

12. Яку суму ПДВ платник зобов'язаний сплатити до бюджету:

- 1) суму ПДВ, яка включена у ціну проданого товару і послуг за відповідний звітний період;
- 2) суму ПДВ, яка зафіксована в податковій накладній;
- 3) суму ПДВ, розраховану як різниця між сумою податкового зобов'язання і сумою податкового кредиту за відповідний звітний період

13. Акцизний збір – це:

- 1) збір, який розраховується з доходів підприємств;
- 2) збір, який розраховується у вигляді надбавки до ціни на вироблені та реалізовані високорентабельні товари;
- 3) збір, який розраховується у вигляді надбавки до ціни на всі реалізовані товари.

14. Об'єктом обкладання акцизним збором є:

- 1) продаж підакцизних товарів на експорт за іноземну валюту;
- 2) обороти з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів;
- 3) обороти з безкоштовної передачі підакцизних товарів або з частковою їх оплатою;
- 4) вартість підакцизних товарів, що перевозяться через територію України транзитом;
- 5) обороти з реалізації вироблених на території України алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- 6) митна вартість алкогольних напоїв та тютюнових виробів, які ввозяться на територію України;
- 7) митна вартість алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що перевозяться через територію України транзитом.

15. Оподаткований прибуток – це:

- 1) різниця між виручкою (валовим доходом) і собівартістю реалізованої продукції і послуг;
- 2) різниця між сумою скоригованого валового доходу (виручки) і сумою валових затрат, а також сумою амортизаційних відрахувань;
- 3) різниця між виручкою та амортизаційними відрахуваннями, а також іншими затратами на виробництво продукції.

16. Джерела сплати податку на прибуток – це:

- 1) собівартість продукції;
- 2) загальна сума отриманого прибутку;
- 3) чистий прибуток;
- 4) виручка від реалізації;
- 5) податковий кредит.

17. Назвіть витрати платника податку, які зменшують суму обчисленого податку на прибуток, що буде перерахований до бюджету:

- 1) податок на землю, яка використовується для сільськогосподарського виробництва;
- 2) витрати на придбання торгових патентів;
- 3) сплачений податок на дивіденди;
- 4) сплачений комунальний податок;
- 5) амортизаційні відрахування.

18. Назвіть показники, які будуть використані для обчислення суми податку на прибуток:

- 1) загальний прибуток підприємства;
- 2) чистий прибуток;
- 3) сума валових витрат;
- 4) сума нарахованих амортизаційних відрахувань;
- 5) скоригований валовий доход.

19. Скільки разів протягом звітного року підприємства розраховують та сплачують податок на прибуток до бюджету:

- 1) один раз на звітний рік;
- 2) чотири рази на звітний рік (щоквартально);
- 3) дванадцять разів на звітний рік (щомісяця).

Список рекомендованої літератури:

1. Метешоп І. М., Ящерицина Н. І. Економіка і фінанси підприємства: – Навчальний посібник: ІФНТУНГ, 2017. – 291 с.
2. Петрович Й.М. Економіка і фінанси підприємств: підручник / Петрович Й.М., Прокопишин-Рашкевич Л.М.. – Львів. 2014. – 408с. Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072064674/ekonomika/ekonomika_ta_finansi_pidpriyemstva

**Орієнтовні питання до заліку
з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства»**

1. Сутність та функції фінансів підприємства.
2. Зміст фінансових відносин, що виникають у процесі господарчої діяльності.
3. Сутність грошових фондів.
4. Формування фінансових ресурсів.
5. Особливості організації фінансів будівельних підприємств.
6. Сутність та основні завдання фінансової діяльності.
7. Зміст фінансової роботи підприємства.
8. Сутність фінансового механізму підприємства.
9. Загальна характеристика безготівкових розрахунків.
10. Принципи безготівкових розрахунків.
11. Загальна характеристика готівкових розрахунків.
12. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття.
13. Види санкцій за порушення розрахунково-платіжної дисципліни.
14. Характеристика вхідних грошових потоків.
15. Характеристика доходів від реалізації продукції, робіт, послуг.
16. Характеристика доходів від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності.
17. Сутність валового доходу.
18. Сутність чистого доходу.
19. Характеристика системи формування прибутку підприємства.
20. Сутність і склад витрат виробництва та реалізації продукції.
21. Види та порядок розрахунку рентабельності.
22. Основні напрямки розподілу прибутків.
23. Особливості системи оподаткування в Україні.
24. Характеристика основних функцій фінансів.
25. Порядок оподаткування прибутку.
26. Особливості непрямих податків. Види таких податків.
27. Характеристика акцизного збору.
28. Характеристика податку на додану вартість.
29. Місцеві податки та збори.
30. Сутність та склад оборотних коштів.
31. Необхідність та методи нормування оборотних коштів.
32. Класифікація оборотних коштів.
33. Джерела формування оборотних коштів.
34. Показники використання оборотних коштів і шляхи прискорення їх обертання.
35. Сутність кредитування підприємств.
36. Причини виникнення кредитних відносин.
37. Класифікація кредитів, що надаються підприємствам.
38. Види банківського кредиту.

39. Умови отримання банківського кредиту.
40. Порядок отримання банківського кредиту.
41. Характеристика комерційного кредитування підприємств.
42. Лізингове кредитування підприємств.
43. Державне кредитування підприємств.
44. Сутність основних засобів та їх відтворення.
45. Облік основних засобів.
46. Показники стану та ефективності використання основних засобів.
47. Знос та амортизація основних засобів.
48. Сутність та склад капітальних вкладень.
49. Основні завдання аналізу фінансового стану підприємства.
50. Показники оцінки майнового стану підприємства.
51. Показники прибутковості підприємства.
52. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства.
53. Показники рентабельності підприємства.
54. Сутність фінансової стратегії та політики.
55. Зміст та методи фінансового планування.
56. Зміст фінансового плану.
57. Види фінансового контролю.

Оцінювання успішності студентів

Оцінювання рівня опанування матеріалу дисципліни «Фінанси підприємств» проводиться відповідно до Положення про рейтингову систему оцінювання успішності студентів, що є складовою пакету методичного забезпечення відповідного кредитного модуля та зберігається на кафедрі міжнародної економіки КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Загалом, рейтингова система передбачає розподіл максимальної кількості балів, що може отримати студент за період вивчення дисципліни за декількома видами робіт. Робочим навчальним планом передбачено певний розподіл годин за видами робіт (табл. 10.1).

Таблиця 1

Розподіл навчального часу за видами занять і завдань з кредитного модуля «Фінанси підприємств»

Семестр	Навчальний час		Розподіл навчальних годин			Контрольні заходи	
	кредити	академ. години	Лекції	Практ.	СРС+зал	Курсова робота	Семестр. атестація
5	4	120	24	24	72	1	залік

Оскільки видом семестрової атестації згідно табл. 1 є залік, то студент отримує кінцеву оцінку за результатами виконання завдань протягом семестру, при чому отримані бали за період сумуються та інтерпретуються згідно системи ECTS.

Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, які він отримує за:

- 1) виконання завдань на практичних заняттях;
- 2) поточну контрольну роботу;
- 3) виконання курсової роботи (фінансовий план підприємства).

Загальна сума набраних балів зводиться до залікової оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Рейтингова система оцінювання на заліку

Сума набраних балів за семестр	ECTS оцінка	Традиційна оцінка
95-100	A-Відмінно	зараховано
85-94	B- Добре	
75-84	C - Добре	
65-74	D- Задовільно	
60-64	E - Задовільно	
менше 60	FX - незадовільно	не зараховано
ДКР не зараховано (невиконані інші умови допуску до заліку)	F - не допущено	не допущено

Розподіл балів та критерії оцінювання знань

Визначаємо шкалу балів за відповідні рівні оцінювання з кожного виду контролю. З урахуванням межових значень 0,9 – 0,75 – 0,6 – 0 маємо такий розподіл:

1. Відповіді на практичних (семінарських) заняттях:

Ваговий бал – 10 балів за роботу на 1 практичному занятті. Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях дорівнює $10 \times 4 = 40$ балів.

На кожному практичному занятті викладачем опитується певна кількість студентів, яку доцільно визначати за формулою (1), яку представлено раніше.

Критерії оцінювання:

–«відмінно», творче розкриття питань, вільне володіння матеріалом – 10 балів;

–«добре», глибоке розкриття п'яти питань дискусії – (9-8) балів;

–«задовільно», активна участь у роботі практичного заняття (розкриття 3-4 питань дискусії) – 7 балів;

–немає відповіді – 0 балів.

2. Поточної контрольна робота:

Ваговий бал – 30 балів (2 завдання вагою 10 та 20 балів відповідно):

–«відмінно», виконані всі вимоги до роботи – (27 – 30) балів;

–«добре», виконані майже всі вимоги до роботи, або є несуттєві помилки – (23 – 26) балів;

–«задовільно», є недоліки щодо виконання вимог до роботи і певні помилки – (18 – 22) балів;

–«незадовільно», не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, зобов'язані до заліку підвищити його шляхом виконання індивідуальних завдань, інакше вони не допускаються до заліку з цього кредитного модуля.

3. Список рекомендованої літератури до вивчення дисципліни

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ [Електронний ресурс]. – Відомості Верховної Ради України. – (Бібліотека офіційних видань). – 1992. – № 31. – URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/page>
2. UA Бланк : довідник бланків України [Електронний ресурс]. – URL: <http://ua-blank.com.ua/>.
3. Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Знання-Прес, 2006. — 287 с.
4. Білик М.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмежицька. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 592 с.
5. Бланк, И. А. Управление формированием капитала [Текст] / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2002. – 512 с. – ISBN 966-521-0262.
6. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / А. Б. Гончаров – Харків : ІНЖЕК, 2007. – 237 с.
7. Гудзь О. Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О. Є. Гудзь // Облік і фінанси АПК. – 2007. – №3/5. – С. 100–105.
8. Дебет-Кредит : український бухгалтерський портал [Електронний ресурс]. – URL : <http://dtk.com.ua/>.
9. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства / Л. М. Дідик. // Економічний вісник НГУ. – 2011. – №2. – С. 92 – 100.
10. Добровольська О. В. Пріоритети формування оборотного капіталу підприємства у нестабільному середовищі / О. В. Добровольська // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. - № 8. – С. 45 – 49.
11. Довбня С. Б. Оптимізація програми фінансування підприємства / С. Б. Довбня // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №18. – С. 79–82.
12. Єлецьких С. Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2013. – №3. – С. 105 – 112.
13. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів машинобудівного підприємства: їх склад та оптимізація структури [Електрон. ресурс] / Н. Єфремова, О. Золотарьова, І. Дердуга // Ефективна економіка – URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=993>.
14. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Г. Г. Кірейцев –Житомир : ЖІТІ, 2001. – 440 с. 7. Коробко М. В. Оптимізація структури капіталу / М. В. Коробко // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2003. – №1 (Ч. 2). – С. 110–115.
15. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2000. – 378 с.
16. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання, 2000. – 378 с.
17. Кошельок Г. В. Теоретичні основи оптимізації структури оборотних коштів підприємства / Г. В. Кошельок, В. В. Коваль, Белік Д. О. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук. журн. – 2015. – № 1 (78). – С. 50 – 57.

18. Кравцова А. М. особливості формування власного капіталу акціонерних товариств за нових умов господарювання / А. М. Кравцова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – №5 (Т. 2). – С. 113–116.
19. Куницька О.М. Управління запасами з використанням сучасних підходів логістики та маркетингу / О.М. Куницька, Є.В. Мержиєвська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2008. – № 633. – С. 380 – 384.
20. Методичні рекомендації (кейсові завдання) для використання на практичних заняттях з дисципліни “Фінансовий менеджмент” для студентів спеціальностей 7.050106 “Облік та аудит”, 7.050107 – “Економіка підприємства” (в тому числі скорочений термін навчання) / уклад. : О.В. Волошина. – Кременчук : Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011. – 33 с.
21. Ніпіаліді О. Ю. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 232 с.
22. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства / І. В. Олександренко // Бізнес Інформ : наук. журн. – 2014. - № 2. – С. 277 – 283.
23. Онлайн каталог підприємств України - [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ua-region.info/>.
24. Опачанський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямків та ефективності їх використання / Д. Опачанський // Економіст. – 2006. – №12. – С. 44–47
10. Пойда-Носик Н. Н. Фінансові ресурси підприємств / Н. Н. Пойда-Носик, С. С. Грабарчук // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 96–103.
25. Оспіщев В. І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В. І. Оспіщев, І. В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін. – Харків : Вид-во Харків.ДУ харчування та торгівлі. – 2009. – Вип. 2(10). – 694. – С. 218-223.
26. Офіційний сайт «Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України» - [Електронний ресурс]. – URL: <http://smida.gov.ua/>
27. Павловська О. В. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посіб. для самост.вивч. дисц./ О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2002. – 388 с
28. Перелік державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&title=PerelikDerzhavnikhPidpriemstvUstanovOrganizatsiiSchoNalezhatDoSferiUpravlinniaMinisterstvaEkonomichnogoRozvitkuTorgivliUkraini>.
29. Ребець О. М. Оцінка формування фінансових ресурсів підприємства в умовах ринку / О. М. Ребець // Економіка. – 2010. – №2. – С. 187–196.
30. Грідчина М. В. Фінанси (теоретичні основи) : підручник / Грідчина М. В., Захожай В. Б., Осіпчук Л. Л. та ін.] ; під кер-вом і за наук. ред. М. В. Грідчиної, В. Б. Захожая. – [2-ге вид.]. – К. : МАУП, 2004. – 312 с.
31. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : Перспектива, 2009. – 98 с.
32. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник / Г. В. Савицька. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.

7. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2011. – 880 с.
33. Система «Електронний Кампус КПІ ім. І. Сікорського» [Електронний ресурс]. – URL: <http://login.kpi.ua/>.
34. Слободян, Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика [Текст] / Наталія Геннадіївна Слободян // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 2. – С. 239-245.
35. Стасюк Н. Л. Фінанси : навч. посіб. – Вінниця : ВНТУ, 2008. – 256 с.
36. Стоянова О. С. Финансы и кредит : учебный курс / О. С. Стоянова. – К. : Эльга-Н ; Ника-Центр, 2008. – 448 с
37. Тарасова О. В. Фінансовий механізм стійкого розвитку підприємства / О. В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. – 2016. – №2. – С. 59 – 63.
38. Український маркетинговий портал [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.4p.com.ua/>
39. Чкан І. О. Безготівкові розрахунки – сучасний спосіб оплати / І. О. Чкан // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : «Економіка». – 2014. – Вип. 27. – С. 121 – 124.
40. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Чубка, О.М. Рудницька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Проблеми економіки та управління. – 2009. - № 640. – С. 440 – 445.
41. Яценко В. М. Сутність поняття та методичні підходи до оцінки фінансової стабільності і фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2016. – Вип. 1. – С. 8 – 17.
42. Ukrstat.org - публикация документов Государственной Службы Статистики Украины [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://ukrstat.org/>.
43. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Держстат України.- Електронні данні. – Київ: Держстат України, 1998-2015. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
44. Головне управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>.
45. Господарський кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
46. Податковий кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. - [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
47. Бюджетний кодекс України. Закон України № 2456-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12156.html>.
48. Електронна бібліотека – <http://nashol.com/2012062265660/antikrizisnoeupravleniebelyaev-a-a-korotkov-e-m-2011.html>
49. Офіційний інтернет-сайт Держкомстату України – www.ukrstat.gov.

50. Електронна бібліотека – <http://www.knigka.info/>
51. Електронна бібліотека – http://mirknig.com/knigi/guman_nauki/
52. Інформаційний портал – <http://www.pitbooks.ru/>
53. Електронна бібліотека – <http://www.xcomp.biz/>
54. Українські підручники он-лайн – <http://pidruchniki.ws/>
55. <http://www.e-c-m.ru/archive.htm> – Офіційний сайт науково-економічного журналу «Эффективное антикризисное управление»
56. <http://ie.at.ua/> – науково-виробничий журнал «ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА»
57. http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/texts.html – Збірник наукових праць «Економіка. Менеджмент. Підприємництво»
58. http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/texts.html – Збірник наукових праць «Менеджмент»
59. <http://www.nbuu.gov.ua/portal/> – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
60. http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/eiu/texts.html – Науковий журнал «Економіка і управління»